

Bo Bergman

född 1869, död 1967, posttjänsteman, författare. Hans författarskap kännetecknas av en illusionslös vetenskaplig livsåskådning utrym för personlig viljefrihet men på samma gång en tro på personligheten och på personlig sanning. Han representerar den generation som övergivit det kristna trosarvet och hamnat i agnosticism. Den Gud han ibland talar om är i varje fall, om han ens finns, inte de kristnas Gud.

I hans diktning kan man möta en Gud som håller i trådar, genom vilka han får människorna att röra sig som marionetter. Liksom också någon gång rollerna byts om: människorna manipulerar det gudomliga på samma sätt.

Bergman betecknas av Karl Asplund, som mer än de flesta är vittnesgill, som agnostiker. Och dock – det erkänner även Asplund – finns det hos Bergman glimtar av ett arv från klockare och präster i hans stamträd och klanger från böneringning i Husaby. Giordano Bruno, som efter kyrkans ingripande blev levande bränd på grund av sina forskningsresultat, har inspirerat Bergman till en dikt, där det heter.

Vi tro som du, o Bruno,
på världens själ, den höga.
Vi tro ock på ett heligt
förnuft som består.

Och när nittiofyraåringen Bergman avslutar sin till stor del självbiografiska bok *Trasmattan*, för han in – som Asplund uttrycker det – en liten personlig omskrivning av Ernest Renans överjordiskt sköna *Bön på Akropolis*:

"Från det jordiska där jag ännu dväljes bland människor som blir allt mera främmande för mig, ropar min irrande själ till det som ovanför är. Barmhärtiga himlar, ropar den, hjälpen mig över ögonblick som vill mitt fördärv. Okända makter sen till att det onda som ni vållat genom mig må varda uppenbarat, bestraffat och försonat. Eviga gudar, lagen så att det gudomliga blir så mänskligt som möjligt och det mänskliga så gudomligt som möjligt i livet.

Detta, o du allsmäktiga visdom som döljer dig bland molnen, skall vara min bön på Akropolis."

Asplund tillägger:

"Så beder Marionetternas skald inför uppbrottet från livet. Det är anmärkningsvärt att denna vaga, på något sätt reserverade gud icke är utan beröringspunkter med Einsteins, vilken förklarade sig obetingat tro på ett personligt väsen som skapat världsalltet och styr maskinieriet, otillgänglig för människorna."

(Sven Danell: SAGT INFÖR DÖDEN - KONSTNÄRER, SIARE OCH SKALDER)